

161.

D. D.
DISSERTATIO ACADEMICA
SISTENS
ITER IN CHINAM,

Conf. Exper. Fac. Med. Ups.

Moderante

Viro Generosissimo

D. NO. CAR. V. LINNÉ,

*Archiatro. Regio & Equiti Aur. de Stella Polari
Acad. Reg. Paris. Soc.*

Publico Examini Submissa

Ab

ANDREA SPARRMAN

Uplando.

In Auditorio Carol. Maj. d. xxx. Nov.

Anni MDCCLXVIII.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
Apud JOH. EDMAN, Reg. Acad. Typogr.

à
MONSIEUR
LE CAPITAIN
DE VAISSEAU ROYALE

**CHARLES GUST.
EKEBERG.**

*L*e plaisir que vous avez pris d'enrichir l'histoire naturelle & d'autres sciences de decouvertes belles & curieuses, donne moi de l'espere, que vous scaures bon gré a liberte que je prens de vous offrir cette petite ouvrage, qui represente aux yeux du public les choses curieuses, que j'ai vuës pendant mon voiage a China, que je fis sous vos auspices. Je ne puis m'empêcher, Monsieur, de temoigner a tout le monde les vives sentiments de reconnoissance, dont mon cœur est touché en souvenir des grandes marques de faveur, dont vous m'avez comblé pendant tout le temps que j'eus le bonheur de vous suivre par cette vaste espace de notre Globe. J'aurois beaucoup de tort, si je serois assez temeraire de pretendre faire une digne eloge de vos grandes merites: aussi ce seroit une chose fort superflue: l'estime que vous vous etes acquise de tout le monde scavant, & le credit que notre nation a chez les peuples d'Orient par votre belle & sage conduite, en sont de temoins incontestables. Puissies vous Mons: profiter long temps de cette grande avantage, être le lustre & l'appui de votre patrie, le soulagement de votre famille, les delices de vos amis, enfin puisse la fortune repondre a votre merite, et alors vous n'aures jamais suiet de vous en plaindre. Je suis avec profond respect

MONSIEUR

Votre très humble & très obeissant serviteur
ANDRÉ SPARRMAN.

Viris Admodum Reverendis & Præclarissimis

**D: NO MAG. ERICO
TEGMAN.**

GEVALIÆ & adjacentis Ecclesiæ Valboënsis PASTORI
& PRÆPOSITO Meritissimo & Inspectori Gym-
nasii vigilantissimo,
Promotori Indulgentissimo.

**D: NO MAG. LAURENT.
HONTHER.**

PASTORI ECCLES. Spongæ & Jerfällæ Meritissimo
nec non PRÆPOS. - Contractus Sollentunæ adcuratiss.
Promotori Propensissimo.

Plurimum Reverendo & Clarissimo

**D: NO MAG. MART. AND.
FORSSVALL.**

Animarum quæ in Tenstad Deo colliguntur PASTO-
RI Dignissimo
Fautori & Consanguineo Dilectissimo.

Plurima & eximia dum mentem subeunt, quibus me ornastis, favoris
Specimina, me vobis debere video, quorum vel tautillam partem
nulla sit spes referendi. Opportune obortam occasionem, summam qua
flagrant penetralia, testandi pietatem, lætus arripui. Velit summum
Numen Vos in Annos bene multos servare omnigena felicitate orna-
tissimos, quod calidissimis ab Eo efflagitare suspiriis, sanctum mihi
semper erit officium. Ad cineres usque permanurus

NOMINUM VESTRUM

cultor humillimus
ANDREAS SPARRMAN.

D. D.

A primo usque tempore, quo tenera mens incepit ad res in stupendo naturæ opificio obvias attendere, incredibili flagravit studio, pulcherrimos, quos in Vegetabilium atque Animalium regno deposuit natura, scrutari **Thesuros**. Quæ sane scientia vix dubito quin aliis plerisque præripiat palmam, seu eximius quem in tota humani generis œconomia præstat, spectetur usus, seu summa, qua suos cultores, in primis quibus in adyta ejus licet penetrare, perfundit voluptas. Felix mihi est oborta occasio voti fieri compotem, dum Nobilissimus Vir **CAROL. GUST. EKEBERG**, in Classe Reg. Navarcha, iter ad Chinam facturus, me sibi comitem singulari favore voluit adjungere. Latus sane hanc accepi ansam, summi Numinis potentiæ ac sapientiæ legendi vestigia, per viam quæ dimidiam, & quod super est, orbis terraquei ambit partem, alieni soli intuendi producta & peregrinas lustrandi gentes: quæ coram viden-

videndi nulla unquam fuisset spes, imprimis consortio utens viri, qui absque dubio omnium Nautarum maxime est sciendi cupidus, quique ipsemet propria manu plurima rariora Animalia Piscesque delineavit *). Multum quoque ad hoc contulit favor Patrum Academicorum, qui me Universalem hanc orbis Academiam visurum, perbenigne sublevarunt. Ante anni spatium sospes relictas salutans musas, & Specimen Academicum in lucem editurus, ut plerumque fieri solet, navita deventis narrans, svavissimum mihi est præteritos repetere labores & quæ in itinere vidi notatu digna, breviter commemorare. Oleum operamque me non existimo perdidisse, si vel unicam Plantam aut Insectum detexero antea ignotum. Scientiæ enim cumuli formicarum instar accrescunt, qualibet formica paleam afferente. Itineris in Chinam exponere diffusam narrationem haud opere pretium duxi, cum in his mihi otium fecerunt perplurimi, quos & opportunior occasio & felicior Minerva huic spartæ reddidere aptiores. Sed paucis saltem narrabo, quæ in quolibet loco inveni naturæ producta, & si nova quædam fuere, compendiosa descriptione adumbrabo, ut Doctores inde eliciant, quæ ad artis perfectionem conferre intellexerint.

A 3

Die

*) Primus erat qui recte detexit TERMES fatale (S. N. p. 1015.) SCOLOPENDRAM *phosphoream* (ib. p. 1064.) omnium quoque primus fruticem THEÆ vivum in Europam transtulit (S. N. n:o 2. p. 365.)

Die Dec. XXVIII. Anni MDCCLXV. GOTHOBURGUM reliquimus Laris in multum mare comitantibus. *Insulas FERREAS* pluresque regiones prætervecti portui GADES

Febr. XV. Anni MDCCLXVI. appulimus, ubi ad oppid. PORT. ST. MARIÆ hortos Hesperidum, Citris & Aurantiis cultis virentes vidi.

Mart. XX. solvimus e Gade & vela ventis dedimus.

Mars XXV. Salvagos atque altissimum montem *Pico TENERIFFA* conspeximus.

April. XV. ÆQUINOCTIALEM transivimus.

Maji III. PELICANI *Aquili* quidam quasi sub nubibus hærebant.

Maji VI. PHÆTON *æthereus*, Avis tropica alba loris tamquam duobus cursu per æthera sublimis ferebatur.

Maji XVII. PROCELLARIÆ *capenses* (*Columba capensis*) in conspectum veniebant, ab his ad Javam fere deducti.

Maji XXXI. brevia CAPENSIA bolide explorabamus, ibique plures PROCELLARIAS *pelagicas* vivas cepimus, nec non SQUALOS, quibus se affixere ECHINEIDES, circum quos GASTEROSTEI *Ductores* natabant: Aves Jean von gents, quæ inter indicia præcipua brevium capensium numerantur, heic etiam, præter cæteras aves minus notatu dignas, observavimus.

Junii

Junii. XVI. FUCUS *natans* fluctibus agebatur.

Julii X. PHÆTHON *æthereus* iterum volantare visus est.

Julii XIV. Insula JAVÆ se nobis præbuit, per tres menses terræ conspectu privatis.

Julii XVI. Anchoram ad Insulam Neuv BAIJ demisimus, ubi naturalia varia a me collecta sunt, utpote:

Amomum	<i>Curcuma rotunda</i>	Sphex	<i>tropica</i> **
		Papilio	<i>Ascanius</i> ***.
Solanum	<i>indicum.</i>	Phalæna	<i>Trax</i>
Panicum	<i>divaricatum glaucum</i>	- . .	<i>Petulca</i> ****
		- . .	<i>Militaris</i>
Sophora	<i>tomentosa</i>	- . .	<i>Fullonica</i> , hæc ad genus Sphingis referri debet & inferi ante <i>Alecto</i> ; superiores enim alæ sunt angustæ & postice falcatæ.
Rosa	. . .		Isis
Dolichos	<i>trilobus</i>		
Elephanthopus	<i>scaber</i>		
Musa	<i>paradisica</i>		
Acrostichum	<i>furcatum</i>		
Gobius	<i>pectinirostris</i> *		

* GOBIUS *pectinirostris*: Pinna *Dorsi* prior radiis V, extra membranam setaceis; posterior XXVI, *Caudæ* XVI. *Ani* XXV. *Ventrales* radiis XII multifidis. *Pectorales* XVIII. Dentes maxillæ inferioris horizontaliter patentes, exceptis primoribus duobus longioribus erectis; Dentes maxillæ superioris plurimi, recti, sed VI primores longiores: intermediis magis distantibus. Piscis hic, qui nullis instructus est squamis, in littore brevibus celeriter se exilit saltibus.

** SPHEX *tropica*. Oculi non albi, sed nigri; *Abdominis* segmentum secundum basi nigrum. *Alæ* complicatæ *Vespæ*. *Maxillæ* validæ, tridentatæ.

*** PAPILIO *Ascanius* (Eques) caudatus ater, s-

<i>Iris Hippuris</i>	<i>Madreporam muricata</i>
<i>Nautilus Pompilius</i>	<i>tam, sed rami cancel-</i>
<i>Trochus niloticus</i>	<i>latim anostomosantes</i>
<i>Chama Hippopus</i>	<i>& decumbentes.</i>
<i>Ostrea nodosa</i>	<i>Turbo striatulus</i>
<i> pallium</i>	<i>Arca antiquata</i>
<i>Patella Nubecula</i>	<i>Venus mercenaria</i>
<i>Nerita Histrio</i>	<i>Strombus millepida</i>
<i>Voluta turbinellus, sed</i>	<i>Murex turbinellus</i>
<i> nostra caret columella</i>	<i>- - - tribulus</i>
<i> plicata.</i>	<i>- " - ramosus</i>
<i>Ostrea fornicata</i>	<i>- - - Erinaceus</i>
<i> valvata &c.</i>	<i>Conus striatus</i>
<i>Madrepora Fungites</i>	<i>Bulla Ovum.</i>
<i>- - - Cancellata refert</i>	

Jul.

lis superioribus albido lineatis; inferioribus subtus maculis VIII coccineis.

Magnitudo mediocris. Caput sanguineum. Thorax lateribus subtus sanguineis. Abdomen atrum, subtus sanguineum & nigro variegatum. Alæ primores atræ, concolores, secundum venas albido lineatæ & quidem subtus magis, quam supra. Alæ posticæ atræ, repandæ, obtusæ, subcaudatæ, maculis marginalibus subrotundis VIII late coccineis. Pedes nigri.

****PHALÆNA *Petulca spirilingvis lævis, alis fuscis: superioribus fascia, inferioribus disco albis.*

Statura Phal. Jacobæ. Caput flavum: fronte, vertice, & oculis nigris. Thorax operculis duobus, lanceolatis, margine flavis. Alæ superiores concolores, fuscæ: Fascia in medio alba, postice repanda; ad basin alæ striæ aliquot albæ limbo fusco. Alæ inferiores fu-

Jul. XXII. dum insulam, quæ PRINTS EY-
LAND appellatur, præterivimus, Javani ad nos ad-
duxerunt Simias, Psittacos, Gallinas & Viverram
jcknevmonem.

Jul. XXX. Fumus ex fodinis stanneis ad MO-
NAPIM conspiciebatur.

Augusti X. insulam PULOCANDOR prætervecti.

Aug. XXIV. ad MACAO devenimus, ubi in-
troitus est ad urbem Canton.

Aug. XXVI. Anchoram in CHINA haud pro-
cul ab urbe Canton jecimus. Sequentia heic mihi
obvia fuere naturalia.

ORYZA *sativa*, & ARUNDO *saccharifera* mix-
tæ, fluxui & refluxui aquarum expositæ, degebant.
Plantæ autem sequentes in aridis locis collectæ.

Thea <i>Bohea</i>	Sinapis <i>Brassicata</i> ,
Ixora <i>coccinea</i>	Polygonum <i>chinense</i> ,
Rhamnus <i>lineatus</i> ,	Torenia <i>asiatica</i> ,
Becchæa <i>frutescens</i>	Aralia <i>chinensis</i> , sed tota
Triumfetta <i>Barthramia</i> ,	glabra,
Urena <i>procumbens</i>	Verbesina <i>calendulacea</i> ,
Hedyotys <i>fruticosa</i>	Hedysarum <i>articulatum</i>
Barleria <i>cristata</i> ,	

Fructus etiam sequentes

Bromelia <i>Ananas</i>	Citrus <i>decumanus</i>
Curcubita <i>Citrullus</i>	. . . <i>Aurantium</i>
Tamarindus <i>indica</i>	

B

LEMUR

scæ disco amplo, albo, ad marginem interiorem excur-
rente.

LEMUR *Mongos*. *Corpus* totum griseum. *Facies* nigra: *Mare gula* ferruginea; *Femina gula & ano* albis.

TRICHIURUS *Lepturus*, CYPRINUS *auratus*, CLUPEA *chinensis*, PHASIANUS *Gallus* tam
 - - *lanatus* quam - - *pusillus*.

Papilio <i>Hecabe</i>	- - <i>Lemonias</i>
- - <i>Paris</i>	- - <i>Midamus</i>
• - <i>Leucothoë</i>	Phalæna <i>Atlas</i>
- - <i>Pammon</i>	<i>nigrella</i> **
- - <i>Demoleus</i>	<i>Altica</i> ***
- - <i>Argyrius</i> *	<i>Blatta orientalis</i>
- - <i>Pyrene</i>	<i>Fulgora Candelaria</i>
- - <i>Almana</i>	<i>Spinx Porcellus</i> captus est
- - <i>Orithya</i>	Pha-

* PAPILIO *Argyrius* (*nymphalis*) *alis* dentatis fulvis, nigro maculatis, *subtus* ocellis quinque liturisque argenteis. *Facies* Pap. *Niphæ*. *Alæ Primores* concolores, *luteæ*: punctis nigris plurimis, præter lineolas transversas nigras ad marginem exteriorem. *Alæ postica* supra primoribus fere similes; *subtus* vero magis pallidæ, variegatæ maculis griseis præter ocellos V, cum lituris variis argenteis.

** PHALÆNA *Nigrella* (*Tinea*) *alis* atris, strigis albis: anteriori simplici; posteriori circumflexa (*locanda post. 335.*)

Corpus magnitudine *Phal. Evonymellæ*, atrum. *Antennæ* setacæ, nigræ. *Abdomen* cingulis linearibus, angustissimis, VII, albis. *Alæ* concolores: *superiores* deflexæ, atræ: strigis duabus, angustissimis, albis, ante-

Phalæna *bicincta* ****. in ipsa navi dum in
macrops *****, China commorabar; u-
 B 2 trum

riore versus basin transversa, quæ vix tangit marginem inferiorem. Posteriore paulo latiore, a margine interiore ad inferiorem circumflexa, cum puncto albido ad flexuram anteriorem. *Alæ inferiores* nigrae: striga alba in medio. *Collare & Frons* alba. *Pedes* spinosissimi, subtus albi.

*** PHALÆNA *Altica* (Noctua) spirilingvis lævis flava, alis superioribus maculis duabus cœruleis margine cœruleo connexis.

Corpus magnitudine & statura Phal. Jacobææ, flavum. *Oculi* nigri. *Antennæ* setaceæ, fuscæ. *Tibiæ & Plantæ* nigro-cœrulescentes. *Alæ superiores* margine longitudinali cœruleo; macula magna cœrulea in medio alæ, margini cœruleo annexa; macula altera cœrulea, versus apicem, lunata, margine interiori itidem annexa; Hinc area prima alæ flava; altera area flava, pone medium; tertia macula flava in apice. *Thorax* humeris cœruleus.

**** PHALÆNA *bicincta* (Noctua) spirilingvis sublævis, alis griseis nebulosis: inferioribus supra fasciis duabus albis;

Magnitudo Phalænae *Pactæ*. *Corpus* griseo-æneum, *Alæ* deflexæ: *superiores* supra antice & postice griseæ, plaga intermedia cinerea, quæ antice & postice distincta linea nigra undulata; *subtus* cinereæ, fascia transversa, alba. *Alæ inferiores* supra fuscæ: fascia in medio alba & margine postico albo; *subtus* cinereæ: angulo ani nigro, sed terminato macula alba.

***** PHALÆNA *macrops* (Attacus) seticornis spirilingvis, alis fuscis atro undulatis: *superioribus* supra ocello ferrugineo; *subtus* albo maculatis.

trum vero Chinenſis fuit aut ex Europa cum nave allata, non facile dixerō.

* * * * *

Anno MDCCLXVII Jan. XXI. CHINAM reliquimus. *Sterna ſtolida* ad Javam uſque nos eſt comitata.

Febr. IX ad Inſulam NORD EYLAND anchora tenebamur, ubi ſequentia occurrebant.

<i>Lobelia Plumieri.</i>	<i>Paspalum diſſectum.</i>
<i>Clerodendr. fortunatum</i>	<i>Apluda mutica.</i>
<i>Convolvulus Pes capra,</i> in littore.	<i>Urena lobata.</i>
<i>Papilio Java *</i>	<i>Vitex trifoliata,</i>
<i>Canidia **</i>	<i>Oniſcus Aſilus ***</i>
<i>Cimex Stockerus</i>	<i>Scarabæus orichalcus ****</i>

Sphinx

Corpus ſecundæ magnitudinis, fulcum. *Antennæ* ſetaceæ. *Palpi* erecti, compreſſi, apice filiformes. *Alæ* omnes dentatæ, ſupra fulcæ, atro undulatæ: *ſuperiores* ocello, in medio, magno, ferrugineo, iride nigro pupillaque lunari atro-cærulea. *Subtus* fulcæ maculis aliquot albis in medio. *Inferiores* magis fulcæ, maculis nigris ſagittatis; *ſubtus* punctis ſubſagittatis albis adſperſæ. Similis *Phalænæ crepuſculari*, *Clerk. tab. 53 fig. III. IV.* ſed magis fulca.

* PAPILIO *Java* (Dan. cand.) alis albis poſtice nigris, *ſubtus* baſi fulvo maculatis poſtice albido punctatis.

Corpus ſtatura Pap. *Brassicæ*: *Alæ* omnes *ſupra* dimidio antico albæ, poſtico nigræ: *Primores* verſus apicem lituris tribus albis. *Subtus* nigræ: *Primores* baſi fulvæ, apice lituris tribus albis. *Poſticæ* *ſubtus* baſi maculis VI vel VII fulvis, convergentibus, margine po-

Sphinx <i>Polymita</i> *	Trochus <i>perspectivus</i>
Cancer <i>minutus</i>	Gorgonia <i>Abies</i>
Buccinum <i>rufum</i>	- - <i>anceps</i>
Trochus <i>Perdix</i>	- - <i>ventalina</i>
Tubipora <i>musica</i>	

B 3

Febr.

fico punctis VI. majusculis albo-fulvis seu omnibus alis interruptæ albis.

** PAPILIO *Canidia* (danaus cand.) alis integerrimis rotundatis albis: primoribus maculis duabus nigris; posticis subtus basi flavis.

Statura & magnitudo Papilionis Rapæ. ALÆ *primores* concolores, albæ maculis duabus nigris, sed supra apice nigræ. *Alæ posticæ* supra albæ maculis marginalibus VI, nigris, quarum anterior reliquis multo major; subtus pallide cinerascens, margine antico flavissimo.

*** ONISCUS *Afilus* hujus segmenta habent utrinque ad latus duas spinas; alteram juxta basin exisam, alteram juxta apicem lateris protrusam.

**** SCARABÆUS *orichalcus* scutellatus muticus æneus glaber, subtus ferrugineo varius.

Corpus magnitudine & statura Sc. Eremitæ, sed sternum parum porrecto, *Caput* quadratum marginibus lateralibus elevatis, sed angulis anticis mucronatis. *Thorax* lævis, postice trilobus: lobo medio productiore, supraque impresso, (scutellati reliqui non sunt Thorace postice productiore). *Scutellum* minutum. *Elytra* lævia. *Subtus* niger abdominis lateribus ferrugineis. *Femora* ferruginea, apice nigra, *Color* totius supra viridi-æneus nitens.

* SPHINX *Polymita* (Afcita) abdomine luteo fasciis sex. nigris, alis superioribus maculis fenestratis quinque, inferioribus duabus

Magnitudo Tipulæ majoris. *Corpus* luteum, macu-

Febr. XV. Navem solvimus, & à Nord Eyland discessimus,

April. XXII. CAPUT BONÆ SPEI in conspectum venit, videbam heic quidem natantem ULVAM *bucciniformem* (Trompetgrås), eandem autem cupidus licet colligere, siquidem adhuc non rite fuit determinata, vetuit navis cursus.

April. XXIV conspectui sese offerebat Columna aquatica magnitudinis insolitæ & multo major alia, quam in agro Oryzæ chinensi prius observavi, quæque exploso tormento evanuit.

Maij. XI. Anchora jactata est ad insulam St. HELENÆ, ubi PORTULACÆ *oleraceæ* ingens copia sponte crescebat.

Maj, XVII. capti sunt SCOMBER *Pelamis* (Bonet), SCOMBER *Thynnus* (Albacora), CORYPHÆNA *Hippurus* (Dolphin); Hi omnes agitabant Exocætos *volitantes*, ut in navem decidui fuerint capti. DELPHINI *Delphides*, SEPIÆ *Loligines* & LABRI *aristati*. * Maj.

lis & fasciis nigris. *Alæ superiores* nigræ, maculis hyalinis: primo una, deinde binæ & demum binæ; *Alæ inferiores* minutæ, nigræ macula fenestrata gemina.

* LABRUS *aristatus* (Dubii generis piscis)

Pinna Ani radiis XXV: primo brevissimo. *Pinna Dorsi* XXXII. *Pectorales* XII. *Ventrales* VI, *Color* argenteus. *Corpus* ovatum, valde compressum, transversim striatum: *squamis* brevissimis, sed latissimis, latere utroque aristatis. *Opercula* lævia. *Facies* Ostracionis, sed dentes simplices & sparsi: primoribus inferioribus duobus longioribus.

Mai. XXV ad insulam ADSCENTIONIS pervenimas, ubi in littore numero 79 TESTUDINES *Midas* cepimus, & PORTULACAM *olevaceam* collegimus. Hic PELICANUS *occidentalis* conspiciebatur. BALISTES *Vetula* hamo capta fuit; hæc coloribus formosa, sed esui insuavis.

Maj. XXVI hinc postquam nave in altum mare devecti, maximam FUCI *natantis* (Sargazo) copiam undis agi vidimus. In hoc SCYLLÆAM *pelagicam* & CANCRUM *Neptuni* ** cœpi. HOLOTHURIA *Physalis* quoque capta, cujus Cirri urtica vehementius urunt.

Jul. IV. MEDUSA *Veleva* nobiscum vela dabat ventis.

Jul. XIX. TESTUDINEM *Midam* in aqua dormire vidi.

Julii. XXI. Anchora ad FAYAL, una Insularum Azoricarum jacta, inde Patriam petimus tandemque Augusti XVI attigimus, ubi paucellas has observationes in lucem edere lubet; quominus au-

** CANCER *Neptuni* (macrourus) thorace antice posticeque trispinoso. (post Homarum 74. locandus)

Corpus magnitudine *Tipulæ*. *Testa* figura fructus *Bursæ pastoris*, oblonga; antice carinata & angustata spinis tribus porrectis, quarum media longior, supra caput extensa; Postice testa emarginata margine deflexo armato spinis tribus, quarum laterales rectæ, media vero brevior erectior. *Corpus* pone testam lineare, longitudine ipsius testæ, terminatum *Cauda* latiore, obovata, ferrata mucronibus VI. parvis. *Oculi* pedunculati.

autem plures tibi B. L. novas queam offerre species, varia me impediunt. Haud enim facile fuit sub ardente sole longos conficere cursus; nec Chinæ campos excurrendi libertas advenis conceditur; nec in JAVA ferocissima Animalia ut Crocodyli, Tigrides &c. ac Frutices spinis aculeisque armatæ, quibus littora sunt confertim obsita, securum commodumque cursum permittunt.

